

КРАТКИ ВОДИЧ*

за примену Правилника о означавању и обележавању текстилних производа („Службени гласник“ РС 1/14)

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ, ПРЕДМЕТ ПРАВИЛНИКА И ОБЛАСТ ПРИМЕНЕ

Правилником о означавању и обележавању текстилних производа (у даљем тексту Правилник) прописују се захтеви за означавање и обележавање података о сировинском саставу текстилних производа, захтеви за употребу назива текстилних влакана при наведеном означавању и обележавању, одређивање сировинског састава текстилних производа као и означавање и обележавање етикетом података о текстилним производима који садрже нетекстилне делове животињског порекла

Такође, Правилником се прописују и захтеви за додатно означавање и обележавање етикетом података о поступку и начину одржавања одевних текстилних производа, података о скупљању при одржавању одевних текстилних производа, као и података о величини одевних текстилних производа, а ове одредбе, које садрже захтеве за додатно означавање и обележавање, примењују се до дана приступања Србије Европској Унији.

У складу са дефиницијама које су део овог правилника, *обележавање етикетом* је навођење прописаних података на текстилном производу тако што се на текстилни производ причврсти етикета на којој су наведени ти подаци, док је *означавање* навођење прописаних података на текстилном производу отискивањем, ушивањем, вежењем, штампањем или применом друге сличне технологије;

Овај правилник примењује се на све текстилне производе који се стављају на тржиште Републике Србије, као и на производе који се у смислу овог правилника сматрају текстилним производима.

Овај правилник се не примењује на:

- текстилне производе које израђују лица која раде у домаћој радиности;
- текстилне производе које израђују лица од материјала који није њихово власништво;
- текстилне производе које по наруџбини израђују самосталне занатске кројачке радње.

ЗАХТЕВИ ЗА ОЗНАЧАВАЊЕ И ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ТЕКСТИЛНИХ ПРОИЗВОДА

Текстилни производи испоручују се на тржиште само ако су обележени етикетом или означени у складу са захтевима овог правилника.

Изузетно, текстилни производи који се испоручују у оквиру трговине на велико, као и текстилни производи који се испоручују у складу са прописом којим се уређују јавне набавке, могу се испоручити на тржиште и ако нису означени или обележени етикетом, под условом да су праћени комерцијалном документацијом која садржи прописане податке.

- ❖ Ово издање представља прву верзију водича и намењен је привредницима, органима тржишног надзора и другим заинтересованим странама које примењују пропис; Водич ће бити допуњен и редовно ажуриран током припреме за примену Правилника

За опис сировинског састава на етикетама и ознакама текстилних производа користе се искључиво називи текстилних влакана који су наведени у Прилогу 1 Правилника.

Чист текстилни производ је текстилни производ састављен искључиво од једне врсте текстилног влакна. Чист текстилни производ се обележава етикетом или означава изразима „100%”, „чист” или „у целости”, уз навођење назива одговарајућег текстилног влакна из Прилога 1 Правилника.

Текстилни производ од чисте рунске вуне обележава се етикетом или означава називом „чиста рунска вуна”, ако је састављен искључиво од вунених влакана која нису претходно уграђивана у готов производ, нису подвргнута поступцима предења или филцања (ваљања), осим процеса неопходних за израду тог производа, и нису оштећена обрадом или употребом.

Текстилни производ који садржи више врста текстилних влакана означава се или обележава етикетом навођењем назива свих текстилних влакана садржаних у текстилном производу и навођењем процента истих текстилних влакана, у опадајућем редоследу.

За текстилно влакно које чини највише 5% масе текстилног производа од више врста текстилних влакана, или за више текстилних влакана која заједно чине највише 15% масе текстилног производа, може се користити израз „остала влакна” под условом да се процентуално учешће тог (тих) осталих влакана не може једноставно утврдити у време производње. Исти израз се користи и у случају да треба означити влакно чији назив још увек није на листи влакана из Прилога 1.

За текстилне производе чији сировински састав у време производње није било једноставно утврдити, на етикети или ознаци користи се израз „помешана влакна” или „неутврђен сировински састав”.

Сваки текстилни производ који садржи две или више текстилне компоненте са различитим сировинским саставом има етикету или ознаку на којој је наведен сировински састав сваке текстилне компоненте.

Обележавање етикетом или означавање не врши се за текстилне компоненте уколико су кумулативно испуњени следећи услови:

- 1) те текстилне компоненте нису главна постава,
- 2) те текстилне компоненте представљају мање од 30% укупне масе текстилног производа.

Уколико два или више текстилна производа имају исти сировински састав и редовно чине једну целину, могу имати само једну етикету или ознаку.

Присуство нетекстилних делова животињског порекла у текстилним производима наводи се изразом „садржи нетекстилне делове животињског порекла” на етикети или ознаци, увек када се такви текстилни производи испоручују на тржиште.

Текстилни производи који се испоручују на тржиште имају ознаку или етикету са наведеним сировинским саставом. Остали подаци о текстилном производу, као што су подаци о земљи порекла, посебним својствима производа и сл, наводе се одвојено на истој ознаци, односно етикети или се наводе на посебној ознаци, односно етикети. Подаци са ознаке, односно етикете из овог члана наводе се на српском језику.

Изузетно, ако се ради о текстилном производу из увоза или текстилном производу који је намењен за извоз, остали подаци о текстилном производу могу се навести и на страном језику.

ОБАВЕЗЕ ИСПОРУЧИЛАЦА ТЕКСТИЛНИХ ПРОИЗВОДА

Произвођач или његов заступник који ставља текстилни производ на тржиште, тај производ означава или обележава етикетом и обезбеђује тачност наведених података. Ако произвођач или његов заступник није регистрован у Републици Србији, увозник означава или обележава етикетом текстилни производ и обезбеђује тачност података наведених на ознаци или етикети. Када испоручује производ на тржиште, дистрибутер проверава и обезбеђује да текстилни производ има одговарајућу ознаку или етикету прописану овим правилником, водећи при том рачуна да се подаци из ознаке или етикете коју ставља не разликују од података које је дао произвођач.

Означавање и обележавање етикетом сировинског састава специфичних текстилних производа врши се у складу са захтевима из Прилога 4 Правилника (нпр. грудњаци, стезници, везени текстилни производи и др.).

Није неопходно навођење назива текстилних влакана и сировинског састава за означавање и обележавање производа који су наведени у Прилогу 5 Правилника (нпр. манжетне, јастучићи за игле, играчке, насликана платна и др.).

На тржиште се могу испоручити заједно, тј. са заједничком етикетом, текстилни производи наведени у Прилогу 6 Правилника (нпр. крпе за чишћење, опасачи, ластиши, пертле и др.).

Сваки одевни текстилни производ који се испоручује на тржиште Републике Србије додатно се означава или обележава етикетом са подацима о поступку и начину одржавања тог производа, у складу са захтевима српског стандарда SRPS EN ISO 3758, затим са подацима о проценту скупљања при одржавању тог производа, у складу са захтевима српских стандарда SRPS EN ISO 5077 и SRPS EN ISO 3175-1, као и са подацима о величини тог одевног текстилног производа, у складу са захтевима српских стандарда SRPS EN 13402-2, SRPS EN 13402-3, SRPS ISO 3636, SRPS ISO 3637, SRPS ISO 4415, SRPS ISO 4416 и SRPS ISO/TR 10652 или у складу са подацима које је дао произвођач или његов заступник. Ове одредбе, које садрже захтеве за додатно означавање и обележавање текстилних производа, примењују се до дана приступања Србије Европској Унији. *(Напомена: Одевни текстилни производ је сваки текстилни производ који се користи за одевање или покривање тела).*

- ❖ Ово издање представља прву верзију водича и намењен је привредницима, органима тржишног надзора и другим заинтересованим странама које примењују пропис; Водич ће бити допуњен и редовно ажуриран током припреме за примену Правилника

ОДРЕЂИВАЊЕ СИРОВИНСКОГ САСТАВА ТЕКСТИЛНИХ ПРОИЗВОДА И ТРЖИШНИ НАДЗОР

Пре испоруке текстилних производа на тржиште, усаглашеност сировинског састава тих производа са подацима на њиховим ознакама и етикетама одређује се применом метода квантитативне анализе текстилних производа сачињених од двокомпонентних и трокомпонентних мешавина текстилних влакана из Прилога 8 Правилника (Методе квантитативне анализе текстилних производа сачињених од двокомпонентних и трокомпонентних мешавина текстилних влакана), или неком другом методом, односно на други начин.

После стављања текстилних производа на тржиште Републике Србије, надлежни органи тржишног надзора врше провере усаглашености сировинског састава текстилних производа у односу на податке о сировинском саставу којима су ти производи снабдевени (тј. податке на ознакама, односно етикетама текстилних производа).

Приликом провере усаглашености текстилних производа после њихове испоруке на тржиште, сировински састав тих производа одређује се од стране одговарајуће лабораторије за испитивање, односно акредитоване лабораторије, искључиво применом метода квантитативне анализе текстилних производа из Прилога 8 Правилника.

Правилником су прописана и дозвољена одступања у вези са означавањем и обележавањем текстилних производа. Одредбе о дозвољеним одступањима су посебно значајне како за испоручиоце текстилних производа, тако и за органе тржишног надзора.

За текстилни производ који садржи више врста влакана, прихватљиво је одступање од 3% учешћа текстилног влакна наведеног на ознаци или етикети у односу на проценат учешћа тог влакна који је добијен испитивањем.

Одступања код производа који су означени изразима „100%”, „чист” или „у целости”, осим за чисту рунску вуну и мешавину текстилних влакана која садржи чисту рунску вуну, су прописана тако што присуство „осталих влакана“ није потребно навести уколико проценат тих влакана не прелази следеће вредности:

1) 2% укупне масе текстилног производа, уколико је ова количина технолошки оправдана добром произвођачком праксом, и не додаје се рутински; или

2) 5% укупне масе у случају текстилног производа који је добијен процесом влачења или кардирања, уколико је ова количина технолошки неизбежна у доброј произвођачкој пракси, и не додаје се рутински.

ПРИМЕНА ПОСЕБНИХ ПРОПИСА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ТЕКСТИЛНЕ ПРОИЗВОДЕ

Ако су захтеви за текстилне производе на које се примењује Правилник потпуно или делимично утврђени посебним прописима, на такве захтеве примењују се ти посебни прописи.

На пример, Закон о хемикалијама („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 88/10, 92/11 и 93/2012) и Правилник о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија које представљају неприхватљив ризик по здравље људи и животну средину („Службени гласник РС“ бр. 89/10, 71/11, 90/11 и 56/12) детаљније уређују област стављања у промет и коришћења хемикалија које представљају неприхватљив ризик по здравље људи и животну средину. Одредбе овог правилника усаглашене су са Уредбом ЕУ 1907/2006 ЕЗ („REACH“) у овој области и амандманима до 2012 године.

Прописима којима се уређује област класификације, паковања, обележавања и оглашавања хемикалија и одређених производа а који су усаглашени са Директивом 67/548; Директивом 1999/45 и Уредбом 1272/2008 Европске Уније у овој области, као и пратећим амандманима на ове прописе, нису прописана посебна обележавања текстилних производа уколико садрже или су третирани одређеним опасним хемикалијама.

У наставку овог водича у Табели 1 дат је списак хемикалија чије је коришћење ограничено или забрањено за третман производа од текстила у складу са наведеним прописима, са редним бројевима забрана који су такође хармонизовани са редним бројевима у прописима ЕУ.

Хемикалије чије је коришћење ограничено, односно забрањено у текстилним производима
(надлежност Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, јединица за хармонизацију прописа у области енергетике и заштите животне средине)

ТАБЕЛА 1

Редни број ограничења и забране	Назив супстанце, групе супстанци или смеша, CAS и ЕС број	Ограничења и забране
4.	Tris (2,3-дибромпропил) фосфат CAS No.126-72-7	1. Забрањено је коришћење у текстилним производима као што су: одећа, доње рубље и платна која долазе у додир са кожом. 2. Забрањено је стављање у промет производа из тачке 1. који садрже ову супстанцу.
7.	Tris (азиридирил) фосфиноксид CAS No. 5455-55-1 ЕС No. 208-892-5	
8.	Полибромвани бифенили (PBB) CAS No. 59536-65-1	

❖ Ово издање представља прву верзију водича и намењен је привредницима, органима тржишног надзора и другим заинтересованим странама које примењују пропис; Водич ће бити допуњен и редовно ажуриран током припреме за примену Правилника

18.	Једињења живе	Забрањено је стављање у промет и коришћење као супстанци или у смешама, када су ове супстанце или смеше намењене за: в) импрегнацију високоотпорних индустријских текстила и пређе за њихову израду;
20.	Органокалајна једињења	6. Диоктил-калајна једињења (у даљем тексту: DOT): а) Забрањено је коришћење DOT у производима или делу производа који су намењени за општу употребу после 1. јануара 2012. године, у количини у којој је концентрација калаја већа од 0,1% (m/m) обрачунато на калај, и то у: - текстилним производима који долазе у додир са кожом; Забране из тачке ба) не примењују се на производе који су били у употреби пре 1. јануара 2012. године б) забрањено је стављање у промет, производа који не испуњавају услове из тачке ба) од 1. јануара 2012. године.
43.	Азобоје	1. Забрањено је коришћење азобоја при обради производа од текстила или коже, који могу доћи у директан или продужени контакт са људском кожом или усном дупљом, а које редуктивним цепањем једне или више азо-група могу ослободити један или више ароматичних амина наведених у Табели 7. у Делу 2. овог прилога, у концентрацијама које се могу детектовати методама тестирања наведеним у Табели 9. у Делу 2. овог прилога т.ј. изнад 30mg/kg (0,003%) у производима или у њиховим обојеним деловима, као што су: - одевни предмети, постељина, пешкири, хигијенски улошци, перике, шешери, пелене и други санитарни предмети, вреће за спавање; - обућа, рукавице, делови ручних сатова, ручне торбице, новчаници, кофери, навлаке за столице, новчанци који се носе око врата; - текстилне или кожане играчке или играчке које имају текстилне или кожане додатке; - предиво и тканине намењене за општу употребу. 2. Забрањено је стављање у промет производа од текстила или коже из тачке 1. уколико не испуњавају услове наведене у истој тачки.

		3. Забрањено је стављање у промет или коришћење азобоја наведених у Табели 8. у Делу 2. овог прилога, као супстанци или у смешама у концентрацијама већим од 0,1% (m/m) за бојење производа од текстила или коже.
46.	а) Нонилфенол $C_6H_4(OH)C_9H_{19}$ CAS No. 25154-52-3 EC No. 246-672-0 б) Нонилфенол етоксилат $(C_2H_4O)_n C_{15}H_{24}O$	1. Забрањено је стављање у промет или коришћење као супстанце или у смешама у концентрацијама једнаким или већим од 0,1 % (m/m): в) за поступке обраде текстила и коже; Изузетно од забране из тачке 1 в), дозвољено је коришћење у: - процесима када се ове супстанце не испуштају у отпадне воде; - системима са посебном обрадом где се воде из технолошког процеса посебно обрађују ради потпуног одстрањивања органске фракције (нпр. одмашћивање овчије коже);
61.	Диметилфумарат, Dimethyl (E)-butenedioate (DMF), CAS бр. 624-49-7 EC бр. 210-849-0	1. Забрањено је коришћење у производима у концентрацијама већим од 0,1 mg/kg. 2. Забрањено је стављати у промет производе који садрже диметилфумарат у концентрацијама већим 0,1 mg/kg.

Поред хемикалија наведених у Табели 1, Правилником о ограничењима и забранама производње, стављања у промет и коришћења хемикалија које представљају неприхватљив ризик по здравље људи и животну средину, ограничено је коришћење са наменом за општу употребу (па самим тим и у текстилу) још око 2000 супстанци које могу изазвати карциногене, мутагене или ефекте који су токсични по репродукцију.

УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРОПИСИМА ЕУ, СТУПАЊЕ НА СНАГУ И ПОЧЕТАК ПРИМЕНЕ ПРАВИЛНИКА

Правилник о означавању и обележавању текстилних производа је усклађен са свим начелима и битним захтевима из Уредбе број 1007/11 Европског парламента и Савета о називима текстилних влакана и означавању и обележавању сировинског састава текстилних производа, као и захтевима Уредбе Европске комисије број 286/2012 којом се допуњава Уредба број 1007/11 Европског парламента и Савета.

Овај правилник ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, односно 14. јануара 2014. године, а примењује се од 1. јула 2015. године.

- ❖ Ово издање представља прву верзију водича и намењен је привредницима, органима тржишног надзора и другим заинтересованим странама које примењују пропис; Водич ће бити допуњен и редовно ажуриран током припреме за примену Правилника

Даном ступања на снагу овог правилника престали су да важе следећи прописи:

- 1) Правилник о обавезном атестирању јуте и о условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање јуте („Службени лист СФРЈ”, број 8/91);
- 2) Наредба о обавезном атестирању памука („Службени лист СФРЈ”, бр. 65/84 и 44/88);
- 3) Наредба о обавезном атестирању вуне („Службени лист СФРЈ”, број 65/84).

Даном почетка примене овог правилника престају да важе следећи прописи:

- 1) Правилник о техничким и другим захтевима за означавање, обележавање и паковање текстилних производа („Службени гласник РС” број 56/09);
- 2) Наредба о текстилним производима који у промету морају бити снабдевени уверењем о квалитету („Службени гласник СРЈ” број 14/92).

Одредбе које садрже захтеве за додатно означавање и обележавање текстилних производа, примењују се до дана приступања Србије Европској Унији.